

แบบรายงานนวัตกรรม

“ผลงานนวัตกรรมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสุราษฎร์ธานี”

การพัฒนาผู้เรียนสู่ความสำเร็จ
ด้วยโครงงานคุณธรรม
ของโรงเรียนวัดสมหวัง

นางสาวอังฉรา จุติมอรเลิศ

ตำแหน่ง ครู

โรงเรียนวัดสมหวัง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและได้ช่วยให้บุคคลได้รู้จักการแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผลคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ พร้อมทั้งได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เอกสารประกอบการประเมินสถานศึกษา “การพัฒนาผู้เรียนสู่ความสำเร็จด้วยโครงการคุณธรรม ของโรงเรียนวัดสมหวัง” ฉบับนี้เป็นการนำเสนอความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนการพัฒนาผู้เรียนสู่ความสำเร็จด้วยโครงการคุณธรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่พัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวมที่มีคุณธรรมเป็นพื้นฐานโดยใช้เทคนิควิธีการเรียนรู้แบบโครงการ ที่เกิดขึ้นมาจากความสนใจความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียนเอง

ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่ทำให้เอกสารประกอบการประเมินสถานศึกษานี้สมบูรณ์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารประกอบการประเมินสถานศึกษานี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ในการนำข้อมูลไปพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

นางสาวอัจฉรา จุตอมรเลิศ

สารบัญ

	หน้า
ที่มาและความสำคัญของนวัตกรรม	๑
วัตถุประสงค์/เป้าหมายการพัฒนาตามจุดเน้นของสถานศึกษา (School Concept)	๒
กลุ่มเป้าหมาย ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	๒
หลักการ แนวคิด ทฤษฎี	๒
ขั้นตอนการดำเนินงาน/การออกแบบหรือพัฒนานวัตกรรม	๕
ผลสำเร็จของการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรม	๑๐
แนวทางการนำนวัตกรรมไปใช้	๑๑
การเผยแพร่นวัตกรรม	๑๑
อ้างอิง	๑๖
ภาคผนวก	๑๗

แบบรายงานนวัตกรรม “ผลงานนวัตกรรมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสุราษฎร์ธานี”

ประเภทนวัตกรรม ☐ การบริหารการศึกษาดีเด่น ☒ การจัดการเรียนรู้ดีเด่น

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑. ชื่อนวัตกรรม การพัฒนาผู้เรียนสู่ความสำเร็จด้วยโครงการคุณธรรม ของโรงเรียนวัดสมหวัง

๒. ชื่อ – นามสกุล นางสาวอัจฉรา จุตอมรเลิศ ตำแหน่ง ครู

๓. โรงเรียนวัดสมหวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๑ หมายเลขโทรศัพท์ ๐๗๗๔๐๙๐๒๑

๔. ที่มาและความสำคัญของนวัตกรรม

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเจริญงอกงามทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สถานศึกษาจึงต้องจัดหลักสูตรที่ส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีพฤติกรรมที่พึงามทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย เพื่อให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด นอกจากนี้ยังต้องจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สอดคล้องกัน ตลอดจนต้องสอดแทรกและปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ความดี ความงาม เพื่อให้เด็กและเยาวชนทุกคนมีความรู้ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ทว่าวิกฤตการณ์ทางศีลธรรมของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้น ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการพัฒนาเด็กและเยาวชนอันจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าด้วยการพัฒนาทางเทคโนโลยี ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิตที่ได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันความเสื่อมถอยทางจิตใจกลับยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น เห็นได้จากผู้คนไม่เคารพต่อศีลธรรม วัฒนธรรม ประเพณี ขาดระเบียบวินัย มีค่านิยมในการฟุ่มเฟือย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม เน้นการพัฒนาในทางวัตถุมากกว่าการพัฒนาจิตใจ ทำให้สภาพสังคมทั่วไปอยู่ในขั้นวิกฤต ซึ่งแท้จริงแล้วการพัฒนาประเทศจะให้เกิดความสมดุลนั้นจะต้องมีการพัฒนาจิตใจของเด็กและเยาวชนควบคู่ไปด้วย เด็กและเยาวชนที่จะเป็นรากฐานให้สังคมมีความมั่นคงและสงบสุขนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการปลูกฝังให้มีความยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม

โรงเรียนวัดสมหวังตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแรงงานรับจ้างทั้งในภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม หลายครอบครัวมีฐานะยากจน ทำงานหาเช้ากินค่ำ ไม่มีเวลาอยู่กับบุตรหลาน เด็กและเยาวชนจึงไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร หลายรายมาจากครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกัน อีกทั้งชุมชนหมู่บ้านร่มเกล้าที่อยู่ใกล้กับโรงเรียนยังเป็นพื้นที่สีแดงซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาเป็นเวลานาน นับว่ามีส่วนทำให้เด็กและเยาวชนในละแวกได้รับอิทธิพลทางลบอันก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก

ดังนั้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการขัดเกลาทางศีลธรรมและมีชีวิตที่ถูกต้องตามธรรมเนียมคลองธรรม ประพฤติปฏิบัติตนให้สมกับการเป็นเยาวชนที่ดี จึงนำกระบวนการโครงการคุณธรรมมาใช้เพื่อตอบโจทย์วิกฤตการณ์ทางศีลธรรมในเด็กและเยาวชน โดยนวัตกรรม “การพัฒนาผู้เรียนสู่ความสำเร็จด้วยโครงการคุณธรรม ของโรงเรียนวัดสมหวัง” เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำความดีมีคุณธรรมแบบเชิงรุก โดยให้ผู้เรียนที่เป็นเด็กและเยาวชน เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านเทคนิควิธีการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) โดยประเด็นที่เลือกทำโครงการนั้นเกิดขึ้นมาจากความสนใจและความคิดริเริ่มของผู้เรียนเอง เน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มที่ลงมือปฏิบัติงานจริง ในลักษณะวิจัยปฏิบัติการ (action research) นำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้านความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมและส่งเสริมการบ่มเพาะความดีมีคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ รวมทั้งการขยายความมีส่วนร่วมไปสู่บุคคลต่าง ๆ ในสถานศึกษาและชุมชนของตนเองหรือชุมชนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๕. วัตถุประสงค์/เป้าหมายการพัฒนาตามจุดเน้นของสถานศึกษา (School Concept)

๕.๑ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา คิดเชิงระบบคิดประเมินค่า ผ่านการทำโครงการคุณธรรม

๕.๒ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการทำงานจริง การทำงานเป็นระบบ ความรับผิดชอบต่องาน และได้รับการฝึกทักษะทางสังคม ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม

๕.๓ เพื่อให้ผู้เรียนนำปัญหาในชีวิตจริงที่เผชิญจากในโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน มาแสวงหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ผ่านการทำโครงการคุณธรรม

๖. กลุ่มเป้าหมาย ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

๖.๑ เป้าเชิงปริมาณ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ จำนวน ๑๐ คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ จำนวน จำนวน ๑๖๐ คน โรงเรียนวัดสมหวัง ได้รับการพัฒนาทักษะการคิด การทำงานเป็นทีม โดยนำปัญหาในชีวิตจริงมาหาแนวทางแก้ไขผ่านโครงการคุณธรรม

๖.๒ เป้าเชิงคุณธรรม

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โรงเรียนวัดสมหวัง ร้อยละ ๑๐๐ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา คิดเชิงระบบ คิดประเมินค่า และทักษะการทำงานจริง การทำงานเป็นระบบ ความรับผิดชอบต่องาน และได้รับการฝึกทักษะทางสังคม โดยการนำปัญหาในชีวิตจริงที่เผชิญจากในโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน มาแสวงหาแนวทางแก้ไขร่วมกันผ่านโครงการคุณธรรม

๗. หลักการ แนวคิด ทฤษฎี

การพัฒนาผู้เรียนสู่ความสำเร็จด้วยโครงการคุณธรรม ของโรงเรียนวัดสมหวัง ได้ศึกษาค้นคว้าหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากตำรา หนังสือ เอกสาร บทความ นโยบาย แผนงานและคู่มือ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวความคิดในการพัฒนาวัตกรรม ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

๗.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโครงการคุณธรรม

๗.๑.๑ โครงการคุณธรรมคืออะไร

โครงการคุณธรรม หรือโครงการความดี เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำความดีมีคุณธรรมแบบเชิงรุก โดยให้ผู้เรียนที่เป็นเด็กและเยาวชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมการเรียนรู้เอง ผ่านเทคนิควิธีการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) โดยประเด็นที่เลือกทำโครงการนั้นเกิดขึ้นมาจากความสนใจและความคิดริเริ่มของผู้เรียนเอง เน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มที่ลงมือปฏิบัติงานจริง ด้วยความพากเพียรพยายามอย่างจดจ่อต่อเนื่อง ในช่วงระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร (ต้องทำงานจริงไม่น้อยกว่า ๒ เดือน) ในลักษณะวิจัยปฏิบัติการ (action research) นำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้านความเสื่อมทรามทางศีลธรรม และส่งเสริมการบ่มเพาะความดีมีคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ รวมทั้งการขยายความมีส่วนร่วมไปสู่บุคคลต่าง ๆ ในสถานศึกษาและชุมชนของตนเองหรือชุมชนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (พระมหาพวงศันรินทร์ ฐิตวิโส, ๒๕๕๖)

๗.๑.๒ ลำดับขั้นโครงการคุณธรรม

๑) สังเกตปัญหา ระดมความคิด เลือก ระบุ วิเคราะห์ เชื่อมโยง “ปัญหา-สาเหตุ” ได้ชัดเจน เห็นความเชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นปัจจัยเกี่ยวเนื่องกันได้ตลอดสาย (จาก “ภายนอก” สู่ “ภายใน” ชีวิตจิตใจของตนเอง)

๒) คาดการณ์และระบุ “เป้าหมาย” ของการแก้ปัญหาให้ชัด ทั้งเป้าหมายในตัวคน (พฤติกรรม จิตใจ ปัญญา ที่คาดหวัง) เป้าหมายนอกตัวคน (สิ่งแวดล้อม-กายภาพ) เป้าหมายเชิงปริมาณ เป้าหมายเชิงคุณภาพ เป้าหมายระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว และเมื่อรู้จุดหมายปลายทางชัด การกำหนดทิศทางและการเดินทางก็จะชัดไปด้วย

๓) วางแผนและออกแบบ “ทางแก้” หรือวิธีการทดลองอย่างมีหลักเกณฑ์ ที่แก้ปัญหาได้ตรงจุด (คือแก้ที่สาเหตุ) และถึงพร้อมที่จะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้

๔) ลงมือทำ พร้อมกับเรียนรู้ แสวงหา ผิภพ “คุณธรรมจากภายในตน” ไปสู่ “การแก้ปัญหาภายนอก” ทั้งการเรียนรู้ส่วนบุคคลจำเพาะตน และเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการกลุ่ม

๕) ลงมือปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ มีการติดตามและเก็บบันทึกข้อมูล ทำตามแผนงานอย่างยืดหยุ่น มุ่งมั่น หุ่เมแต่ไม่ยึดติดมากเกินไป เรียนรู้ย่างต้นตัวเท่าทันพร้อมปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขสูงสุดแม้มีข้อจำกัดมากมาย

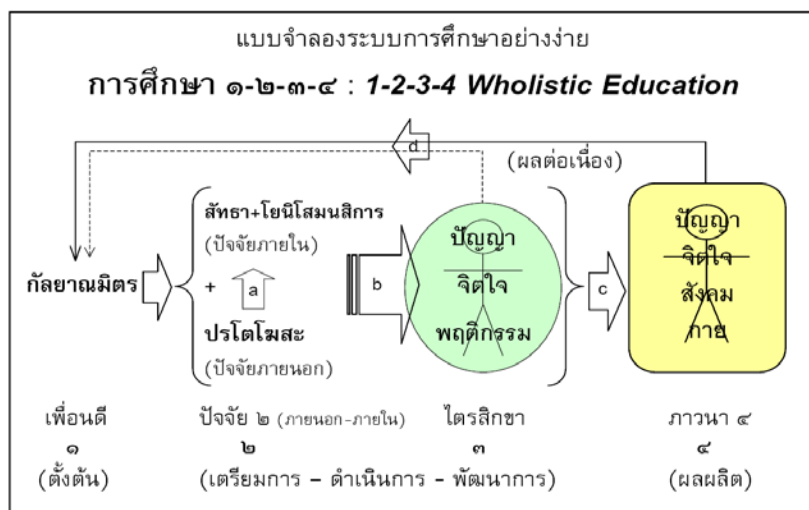
๖) ประมวลผล-สรุปผล ประเมินผลการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ การประเมินตนเอง การย้อนพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และการต่อยอดขยายผล

๗) นำเสนอ สื่อสาร ข้อมูลเรื่องราวการทำงานโครงการผลของการทำงาน สู่สาธารณะ อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นการแพร่ขยายความดี-สื่อสารความดี บอกต่อองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เผยแพร่วิธีการในการทำ ความดี อันจะเป็นการเสริมสร้างค่านิยมการทำงานดี สร้างแรงบันดาลใจในการทำ ความดีให้กับผู้อื่นต่อ ๆ ไป และเป็นการสืบต่อความดีต่อไปได้ไม่สิ้นสุด

๗.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการทางปัญญา

กระบวนการเรียนรู้ที่ดีและสมบูรณ์ของโครงการคุณธรรมนั้น จะต้องเริ่มต้นจากการสร้างความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันก่อน อันเป็นปัจจัยต้นเริ่มที่สำคัญที่สุด จึงต้องออกแบบและจัดวางเงื่อนไขให้เกิดการรวมกลุ่มกัน โดยมีองค์ประกอบโครงสร้างและความสัมพันธ์ในกลุ่ม ให้สามารถถึงด้านบวกของแต่ละคนออกมาหากันให้ได้มากที่สุด ซึ่งก็จะทำให้เกิดการไฝ่ดีคิดดีและทำดีร่วมกันออกมาได้อย่างเต็มที่เต็มตามศักยภาพของแต่ละคน เกิดการซึมซับความดี พร้อมกับมีการเรียนรู้หรือมีกระบวนการทางปัญญาเกิดขึ้นตลอดสาย ตั้งแต่เริ่มต้นระดมความคิด การสังเกตสำรวจสภาพปัญหา ปัญญาตระหนักรู้ในสถานการณ์หรือสภาพปัญหาและสืบสาวถึงสาเหตุ ปัญญาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติม การรวบรวมประมวลข้อมูล ปัญญาคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ ปัญญาคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การทำความเข้าใจชัดและเป็นระบบ การคิดวางแผนงาน การร่างโครงการ ปัญญาการปรับประยุกต์จากนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ปัญญาการติดตามดำเนินงานปรับปรุงงาน ปัญญาการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญญาการประเมินผลสรุปผล และปัญญาการนำเสนอตลอดจนสติปัญญาที่จะเท่าทันและสามารถวางใจต่อโลกธรรมทั้ง ๘ ที่มาถูกต้องสัมผัสใจได้อย่างฉลาดและเป็นกุศลได้ในที่สุด

กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายใต้โครงการคุณธรรมฯ นี้ เป็นกระบวนการที่พัฒนาและปรับประยุกต์มาจากกระบวนการเรียนรู้วิถีพุทธ ซึ่งใช้แบบจำลองของวงรอบ ๑-๒-๓-๔ ที่หมุนเวียนรอบพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันประกอบด้วย (๑) กระบวนการกัลยาณมิตร, (๒) การเปิดการเรียนรู้ภายใน (ปรโตโมสะ สู่ สัทธาและโยนิโสมนสิการ), (๓) กระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม (ตามหลักไตรสิกขา-ภาวนา๔) และ (๔) กระบวนการพัฒนาแบบเวียนรอบต่อเนื่อง จึงทำให้กระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนเกิดขึ้นควบคู่กันไป ดังแผนผังของแบบจำลองด้านล่างนี้

แบบจำลองการศึกษา ๑-๒-๓-๔ นี้อาจเรียกชื่อเป็นธรรมอีกหมวดหนึ่งได้ว่า

“กระบวนการ ๓ ป ต่อเนื่อง”

ลูกศร A : ปริยัติ, ลูกศร B : ปฏิบัติ, ลูกศร C : ปฏิเวธ, ลูกศร D : ต่อเนื่อง

ที่มา: Phramaha Pongnarin Thitavamsa, “An Analytical Study of Process of Learning in Theravada Buddhism,” Bangkok: Mahachulalongkomrajavidyalaya University, ๒๐๐๕

๗.๒.๑ กระบวนการกัลยาณมิตร

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนต้นเริ่มที่สำคัญที่สุด โดยจัดวางเงื่อนไขให้เกิดการนำพาให้บุคคลต่าง ๆ ซึ่งมีตั้งแต่กลุ่มเพื่อนใกล้ชิด ครู ผู้บริหาร พระสงฆ์ พ่อแม่ จนถึงองค์กรที่ให้การสนับสนุนมารวมกลุ่มกันโดยดึงด้านบวกของแต่ละคน แต่ละฝ่ายออกมาหาให้ได้มากที่สุด ให้แต่ละคนมาสวมบทบาทเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน กัลยาณมิตรนั้นมีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยกระตุ้นเตือน ช่วยสร้างแรงบันดาลใจ ช่วยสร้างศรัทธาในการทำความคิด ช่วยสนับสนุนให้โครงการดำเนินไปได้ด้วยดี ขั้นตอนนี้จึงสำคัญมากที่สุดที่จะทำให้เริ่มต้นการเรียนรู้ได้ และดำเนินต่อไปจนถึงปลายทางแห่งความสำเร็จ โดยกัลยาณมิตรจะทำหน้าที่เป็นผู้ชักจูงปัจจัยภายนอกมากระตุ้นตัวเปิดการเรียนรู้ภายใน

๗.๒.๒ การเปิดการเรียนรู้ภายใน (ปรโตโมสะ สู่ สัทธาและโยนิโสมนสิการ) (ลูกศร A)

การเปิดการเรียนรู้ภายใน เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากอีกขั้นตอนหนึ่ง ที่เสมือนเป็นการออกสตาร์ทหรือจุดติดเครื่องยนต์แห่งการเรียนรู้ภายในตัวมนุษย์ ซึ่งมีองค์ธรรมเริ่มต้นแห่งการเรียนรู้สำคัญสองประการด้วยกันคือ “สัทธา” (ความสนใจใฝ่รู้, ความเชื่อใจ เชื่อถือ และความเชื่อมั่น) และ “โยนิโสมนสิการ” (พิจารณาอย่างแยกกาย – คิดเป็น – น้อมมาใส่ใจไปสู่ทุกสภาวะได้)

การเปิดการเรียนรู้ภายใน จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยกัลยาณมิตรเตรียมการและเลือกใช้ปัจจัยภายนอกมากระตุ้นปัจจัยภายในอย่างพอเหมาะพอดีแก่ผู้เรียนและสถานการณ์แวดล้อม ปัจจัยภายนอกดังกล่าวนี้ เรียกว่า “ปรโตโมสะ” ซึ่งมีหลายลักษณะ ตั้งแต่คำสอน คำบอกกล่าว หนังสือ ตำรา สื่อต่าง ๆ และที่ดีที่สุด คือ “เสียงของครู” เพราะเป็นเสียงที่จะสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในใจ เป็นเสียงที่จะช่วยเตือนจิตสะกิดใจให้ขบคิดหรือตระหนักสำนึก เป็นเสียงที่เป็นกำลังใจให้เกิดการเรียนรู้ภายในตนขึ้น มั่นใจขึ้น จนเข้าใจถึงคุณค่า ถึงประโยชน์ของการทำความดีการสร้างคุณธรรมจริยธรรมขึ้นในตน เมื่อเข้าใจถึงประโยชน์ จึงเกิดฉันทะความพอใจใคร่ที่จะลงมือกระทำด้วยตนเองโดยไม่ลังเล

เมื่อสัทธาคือความสนใจใฝ่รู้เกิดขึ้นก็จะช่วยไปกระตุ้นตัวเปิดการเรียนรู้ภายในอีกอย่างหนึ่ง ก็คือกระบวนการคิดพิจารณาอย่างแยกกาย หรือที่เรียกว่า โยนิโสมนสิการ ให้เริ่มต้นและทำงานไปด้วยกัน เริ่มตั้งแต่เฝ้าชวนสนใจใฝ่รู้และคิดพิจารณาว่าจะทำดีอะไรถวายในหลวง ซึ่งตามเงื่อนไขก็คือ การกระทำนั้นควรตอบใจหทัยหรือแก้ปัญหาจริงที่ทุกคนหรือส่วนใหญ่กำลังเผชิญอยู่ โดยช่วยกันระบุดูปัญหาให้ชัดเจน ค้นหาสาเหตุที่มาของปัญหานั้น ๆ สืบสาว ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ทั้งบุคคล สถานการณ์ สถานที่ ฯลฯ เริ่มวิเคราะห์และกำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหา พิจารณาค้นหาหนทางปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างเป็นจริง ทั้งหมดนี้เป็นวิธีคิดพิจารณาแบบอริยสัจ ๔

๗.๒.๓ กระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม ตามหลักไตรสิกขา (ลูกศร B และ C)

กระบวนการไตรสิกขา เป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม ในด้านพฤติกรรม(ศีล) ด้านจิตใจ(สมาธิ) ด้านปัญญา(ปัญญา) ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ต้องจัดเตรียมเหตุปัจจัยให้เอื้อต่อการกระทำหรือปฏิบัติงานจริง โครงการนี้จึงเน้นให้มีช่วงระยะเวลาดำเนินงานนาน เพื่อให้เพียงพอต่อการค่อย ๆ สะสมการเรียนรู้ สังสมและบ่มเพาะคุณความดีในจิตใจ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จากประสบการณ์ที่พบจากการทำโครงการคุณธรรมมา ๒ ปีนั้น ทำให้พบว่า อย่างน้อยต้องมีเวลาประมาณ ๒ เดือนสำหรับการปฏิบัติงานจริง ๆ (เฉพาะช่วงการทำงานจริง ไม่รวมช่วงทำงานเอกสาร)

ศีล เป็นการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ทักษะทางสังคมที่จะทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้ออาทร พร้อมทั้งจะให้กำลังใจและให้อภัยแก่กัน การระมัดระวังคำพูด-การกระทำที่จะไม่เบียดเบียนใคร หากมีการกระทบกระทั่งกันบ้างก็มีศีลกำกับที่จะไม่ให้เกินเลยไปจนกระทบกระทั่งกันให้แตกทำลายความสัมพันธ์ระหว่างกัน การสำรวมระวังทั้งทางคำพูดและการกระทำ การยอมรับสำนึกผิด การให้อภัยกัน ก่อให้เกิดพัฒนาการทางด้านพฤติกรรมไม่ให้เป็นมลภาวะเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ก็จะทำให้การทำงานกลุ่มเกิดขึ้นไปได้ตลอดรอดฝั่ง

สมาธิ เป็นการเรียนรู้ทางด้านจิตใจ ที่ต้องเผชิญสถานการณ์จริงจากการทำงาน ทำให้ต้องมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ความขยันหมั่นเพียรกระทำอย่างต่อเนื่องไม่ทอดทิ้ง มีความอดทน ทั้งต่อภาระงาน และทั้งต่อคนและสถานการณ์ที่เข้ามา นอกจากนี้ยังหมายถึงการเจริญงอกงามของคุณความดีหรือคุณธรรมในจิตใจ อันนำไปสู่ภาวะความสุขสดชื่น แจ่มใส ผ่องใสในจิตใจ ตั้งมั่นเป็นสมาธิ

ปัญญา เป็นการเรียนรู้ที่มาจากกระบวนการสังเกต สำรวจ การคิดการพิจารณาไตร่ตรองการตัดสินใจอย่างเป็นเหตุเป็นผลเป็นระบบ นำไปสู่ภาวะที่ออกจากปัญหา นำออกจากทุกข์ นำไปสู่ภาวะที่ดำรงเป็นบุญกุศล การเรียนรู้ทางปัญญาเริ่มจากการเรียนรู้อาณาจักรจากหลักธรรม คำสอน ข้อมูล ข้อเท็จจริง การจดจำ การจับประเด็น การแยกแยะ การจัดหมวดหมู่ อันเป็นปัญญาขั้นรู้จำ และพัฒนาขึ้นไปสู่ปัญญาขั้นรู้คิด อันเกิดจากการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ การคิดเชื่อมโยงเหตุปัจจัย การคิดพิจารณาคุณค่าแท้คุณค่าเทียมเป็นต้น และพัฒนาไปสู่ปัญญาขั้นรู้แจ้งที่ทำให้แสวงหาทางออกจากปัญหาได้ ตลอดจนปัญญาที่ก่อเกิดจากการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุผลของการแก้ไขปัญหาหรือดับทุกข์ได้ (เผด็จศึกกับปัญหา) และปัญญาดิตตามประเมินผลอย่างเป็นระบบเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น นำสู่การสั่งสมเป็นประสบการณ์และปรีชาญาณรู้แจ้งในเรื่องนั้น ๆ

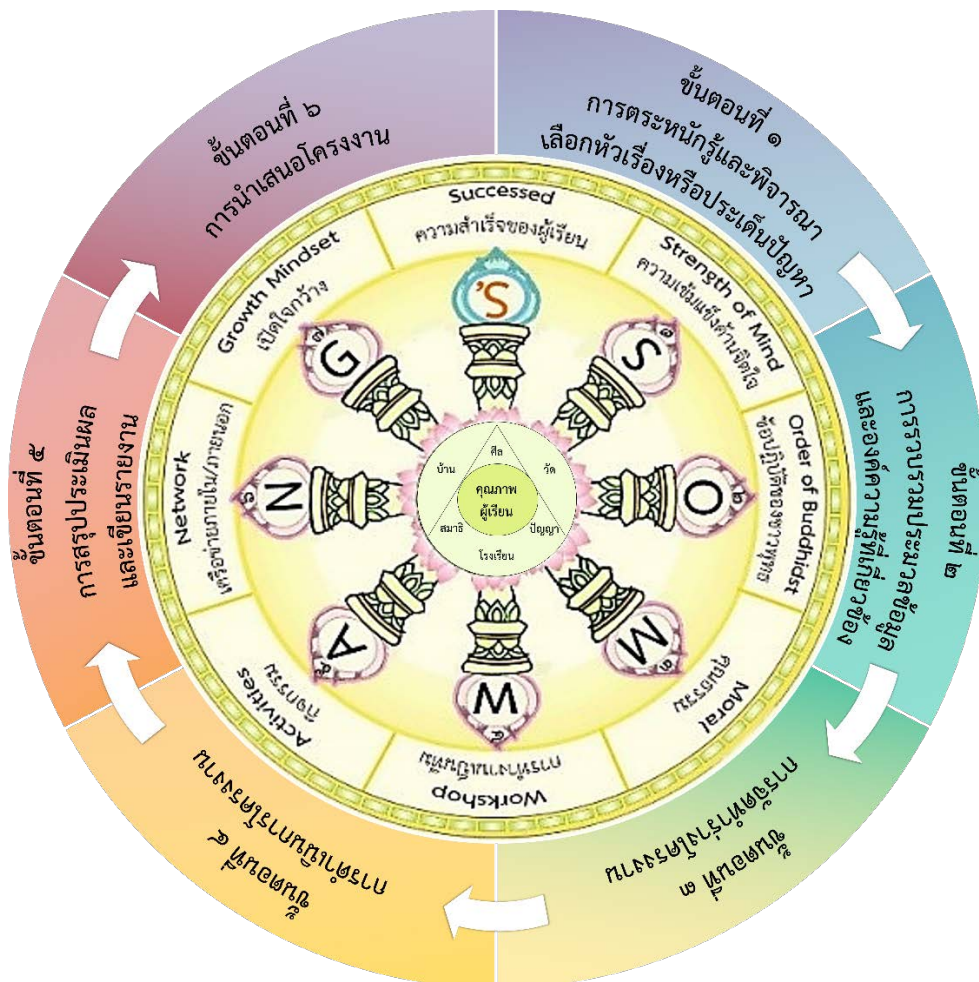
๗.๒.๔ ขั้นการพัฒนาแบบเวียนรอบต่อเนื่อง (ภาวนา ๔ สู่ กัลยาณมิตร) (ลูกศร D)

เมื่อผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ใน ๓ ขั้นตอนแรกมาซ้ำแล้วซ้ำอีก เป็นเวลาต่อเนื่องกันในช่วงเวลาที่เหมาะสม (กรณีทำโครงการคุณธรรม ต้องทำงานจริงไม่น้อยกว่า ๒ เดือน) ผู้เรียนจะเกิดพัฒนาการในตนเองอย่างเป็นองค์รวมทุกด้าน ทั้ง พัฒนาการทางพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับร่างกายและกายภาพแวดล้อม (กายภาวนา) พัฒนาการทางสังคม (ศีลภาวนา) พัฒนาการทางจิตใจ (จิตภาวนา) และพัฒนาการทางปัญญา (ปัญญาภาวนา)

๘. ขั้นตอนการดำเนินงาน/การออกแบบหรือพัฒนานวัตกรรม

การพัฒนารูปแบบนวัตกรรม “การพัฒนาผู้เรียนสู่ความสำเร็จด้วยโครงการคุณธรรม ของโรงเรียนวัดสมหวัง” มีการออกแบบและพัฒนาโดยใช้รูปแบบ SOMWANG'S MODEL ด้วยโครงการคุณธรรม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๘.๑ การออกแบบรูปแบบนวัตกรรมการพัฒนาผู้เรียนสู่ความสำเร็จด้วยโครงการคุณธรรม ของโรงเรียนวัดสมหวัง

การพัฒนาผู้เรียนสู่ความสำเร็จด้วยโครงการคุณธรรม ของโรงเรียนวัดสมหวัง มีดำเนินงานภายใต้รูปแบบ SOMWANG'S MODEL มีองค์ประกอบ ดังนี้

S : Strength of Mind (ความเข้มแข็งด้านจิตใจ)

พลังของจิตใจที่เข้มแข็งในการเผชิญปัญหาวิกฤติของชีวิตอย่างมีสติ ด้วยการคิดแก้ปัญหา อย่างมีรูปแบบที่มีประสิทธิภาพจากประสบการณ์เดิม เป็นพลังที่จะช่วยให้จิตใจแข็งแกร่งสามารถฟื้นคืนกลับสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว เมื่อมีปัญหา โดยการจัดกิจกรรมให้นักเรียนพัฒนาคุณธรรมตามหลักวิถีพุทธดังนี้ คือ จัดกิจกรรมให้นักเรียนทำสมาธิ เจริญจิตภาวนาในตอนเช้าหน้าเสาธง ตอนบ่ายก่อนเรียน กิจกรรมสวดมนต์ยาวทำนองสรภัญญะทุกวันพระ กิจกรรมการเรียนรู้โดยผ่านโครงการคุณธรรม

O : Order of Buddhist (ข้อปฏิบัติของชาวพุทธด้วยหลักศีล ๕)

การฝึกปฏิบัติตนเบื้องต้นของชาวพุทธ คือ ฝึกเพื่อละจากความชั่ว แล้วตั้งอยู่ในคุณธรรมความดี ยังจิตของตนให้ผ่องใสอยู่เสมอ ปฏิบัติตามหลักต่าง ๆ ของศีล ๕ อย่างครบถ้วน เคร่งครัด และสม่ำเสมอ เช่นเดียวกับนักเรียนโรงเรียนวัดสมหวัง ที่อยู่ภายในรั้วเดียวกับวัดสมหวัง มีผู้นำทางศาสนาที่เป็นต้นแบบ คอยชี้แนะ ส่งเสริม สนับสนุน โดยใช้วิถีธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ให้นักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้ทั้งด้านกาย ความประพฤติ ด้านจิตใจและปัญญา โดยมุ่งให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่ดีตามหลักศีล ๕ เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตที่เป็นการปฏิบัติบูรณาการตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) โดยเน้นการมีวิถีชีวิตภายใต้วัฒนธรรมของการกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น ด้วยสติสัมปชัญญะในการดำเนินชีวิต

M : Moral (คุณธรรม)

ความดีงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจ มีความกตัญญู ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ สามัคคี มีวินัย มีน้ำใจ และเป็นสุภาพชน เป็นต้น จนเกิดจิตสำนึกที่ดี รู้สึกรับผิดชอบ ชั่ว ดี เกรงกลัวต่อการกระทำความชั่ว โดยประการต่าง ๆ ภายใต้คุณธรรมอัตลักษณ์ รับผิดชอบ มีวินัย พอเพียง จิตสาธารณะ โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติ ดังนี้ กิจกรรมบันทึกความดี กิจกรรมออมทรัพย์ในชั้นเรียน กิจกรรมจิตอาสาทำความดีด้วยหัวใจ กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมพี่สอนน้อง กิจกรรมการคัดแยกขยะ

W : Workshop (การทำงานเป็นทีม)

การทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น การทำเขตนงานที่ได้รับมอบหมาย เวิร์กความสะอาดในห้องเรียน โครงการส่งเสริมนาฏศิลป์ไทย กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกิจกรรมสถานักเรียน

A : Activities (กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธ)

การนำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ใน การจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน โดยนำไปสู่การปฏิบัติ กิน อยู่ ดู ฟังเป็น คือใช้ปัญญาและเกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิต โดยนักเรียนได้ศึกษาปฏิบัติอบรม พฤติกรรม หรือพัฒนานิยในการดำเนินชีวิตที่ดีงามสำหรับตนและสังคม ด้วยไตรสิกขา เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ มีวัฒนธรรมแสงปัญญา

N : Network (เครือข่ายภายใน/ภายนอก)

การติดต่อสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจโดยสถานศึกษาจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ต้นแบบสถานศึกษารักษาศีล ๕ ระหว่างจังหวัดสุราษฎร์ธานีและคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธสร้างเครือข่ายสมัชชาวีถีพุทธ ภาคสงฆ์ ๑๖ และกลุ่มโรงเรียนวิถีพุทธสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๑ โดยมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธและสถานศึกษารักษาศีล ๕ พระราชทาน อย่างต่อเนื่องเพื่อประสานความร่วมมือในการสร้างเครือข่ายตามหลัก ๓ ประสาน ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน ให้เกิดความยั่งยืน

G : Growth Mindset (การเปิดใจกว้าง ยอมรับการเปลี่ยนแปลง)

การทำงานหรือการดำรงชีวิตให้ประสบผลสำเร็จในสังคมนั้นต้องอาศัยหลาย ๆ ปัจจัยควบคู่กันไป เพื่อจะก้าวไปสู่เป้าหมายนั้นอย่างไฉน การยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลง ไม่ได้ทำให้สูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง แต่เป็นปัจจัยที่จะทำให้เรามุ่งไปสู่ความสำเร็จได้ อยู่ที่เราจะรู้จักเปิดใจกว้าง มีการวางแผนและปรับแนวคิดใหม่ ก็จะได้สิ่งที่ต้องการมาอย่างไม่คาดฝัน

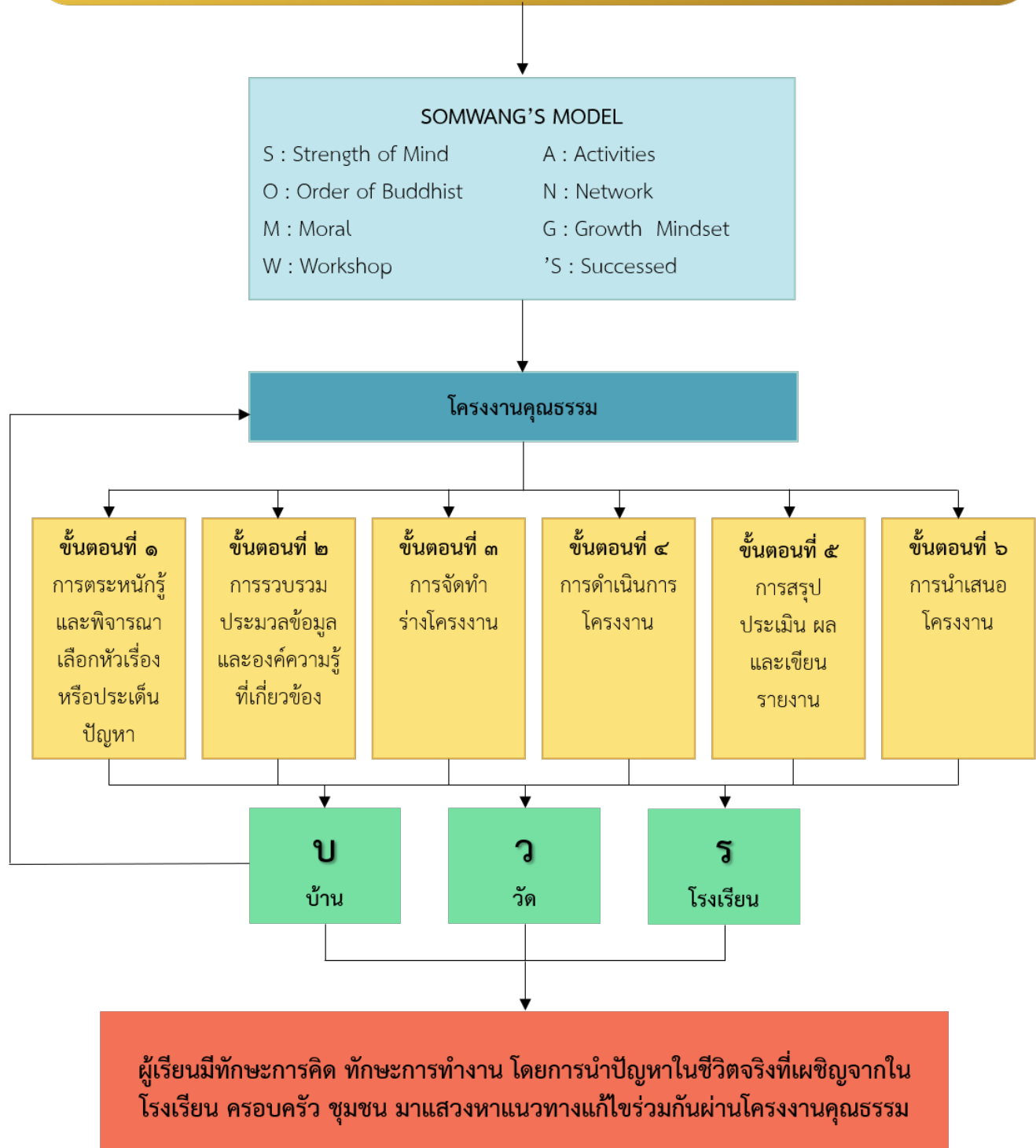
'S : Succeeded (ความสำเร็จของนักเรียน)

สร้างความภาคภูมิใจร่วมกันเพื่อให้เกิดความสำเร็จของนักเรียน เริ่มต้นจาก นักเรียนปฏิบัติการบริหารจัดการและเจริญปัญญา การอธิษฐานจิตรักษาศีล ๕ เป็นประจำทุกวัน เรียนรู้หลักธรรม คำสอนของพระพุทธศาสนา และข้อปฏิบัติของชาวพุทธ โดยการเชิญวิทยากรภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยโดยตรงมาสอนหรือจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ใฝ่รู้ รักการเรียนและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนนำหลักธรรมมาใช้ในการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ปฏิบัติตนเป็นคนดีเป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลทั่วไป นักเรียนมีความเป็นเลิศในกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับประเทศ และเป็นแบบอย่างต่อ สถานศึกษา หน่วยงาน และชุมชน

๘.๒ กระบวนการหรือขั้นตอนการดำเนินการตามนวัตกรรม

กระบวนการหรือขั้นตอนการดำเนินการ “การพัฒนาผู้เรียนสู่ความสำเร็จด้วยโครงการคุณธรรม ของโรงเรียนวัดสมหวัง” มีกระบวนการหรือขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

การพัฒนาผู้เรียนสู่ความสำเร็จด้วยโครงการคุณธรรม ของโรงเรียนวัดสมหวัง

ขั้นตอนที่ ๑ การตระหนักรู้และพิจารณาเลือกหัวเรื่องหรือประเด็นปัญหา

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ที่ต้องอาศัยภาวะการตระหนักรู้ในสถานการณ์หรือสภาพปัญหาด้วยสติปัญญา หรือภาวะที่มีแรงบันดาลใจที่จะทำสิ่งดีงามอะไรบางอย่างที่เป็นความฝันหรืออุดมคติ ซึ่งอาจจะเกิดจากผู้เรียนเองโดยตรง หรืออาจจะเกิดจากการแนะนำหรือชี้ชวนจากครูที่ปรึกษาหรือผู้อื่นที่เป็นเงื่อนไขภายนอก มากกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้หรือแรงบันดาลใจขึ้นก็ได้ โดยประเด็นที่เลือกมาทำโครงการนั้นมีที่มา ๒ ลักษณะด้วยกัน คือ ผู้เรียนเริ่มคิดจาก (๑) ปัญหาที่อยากแก้ หรือจาก (๒) สิ่งดีที่อยากทำ

ขั้นตอนที่ ๒ การรวบรวมประมวลข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

เมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มเห็นพ้องกันและตัดสินใจเลือกประเด็นปัญหาหรือหัวเรื่องได้แล้ว และได้รับความเห็นชอบจากที่ปรึกษาแล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนของการระดมความคิดวางแผนงานในเบื้องต้น โดยเริ่มจากการร่วมกันพิจารณาวิเคราะห์สภาพปัญหาแล้วสืบสาวไปหาสาเหตุและปัจจัยร่วมต่าง ๆ การวางเป้าหมายและวิธีการแก้ปัญหาแล้วประมวลสิ่งที่วิเคราะห์ได้ทำเป็นผังมโนทัศน์ ที่มีหัวข้อดังนี้

- ชื่อโครงการ, ชื่อกลุ่ม, ชื่อโรงเรียน
- วาดภาพประกอบโครงการ ที่แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์
- ประเด็นสิ่งที่อยากทำ / ประเด็นปัญหา(และสาเหตุของปัญหา) ที่เลือกทำโครงการ
- เป้าหมาย (เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ)
- วิธีการ (วิธีการหรือกิจกรรมที่เป็นขั้นตอนเรียงข้อ)
- หลักธรรม/พระราชดำริ ที่นำมาใช้

ขั้นตอนที่ ๓ การจัดทำร่างโครงการ

ขั้นตอนนี้เป็นการคิดพิจารณาวางแผนงานในรายละเอียดและภาพรวมทั้งหมด โดยนำข้อมูลที่รวบรวมและประมวลได้ทั้งหมดนั้นมาเรียบเรียงและจัดทำเป็นเอกสารร่างโครงการ ที่มีหัวข้อต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ อย่างน้อย ๑๓ หัวข้อ ดังนี้

- (๑) ชื่อโครงการ (ชื่อโครงการเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- (๒) กลุ่มเยาวชนผู้รับผิดชอบโครงการ และสถานศึกษา แสดงชื่อกลุ่ม รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม ตำแหน่ง ชั้นเรียน ชื่อสถานศึกษา ที่ตั้ง โทรศัพท์ โทรสาร E-mail และเว็บไซต์สถานศึกษา
- (๓) ที่ปรึกษาโครงการ ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง โทรศัพท์และ E-mail
- (๔) วัตถุประสงค์ (ไม่ควรเกิน ๕ ข้อ)
- (๕) สถานที่และกำหนดระยะเวลาดำเนินการ พื้นที่ที่เลือกดำเนินการจะเป็นภายในหรือภายนอกสถานศึกษา ก็ได้ ส่วนกำหนดระยะเวลาดำเนินการนั้น
- (๖) ผังมโนทัศน์ สรุปภาพรวมของร่างโครงการทั้งหมดเป็นผังมโนทัศน์ ใน ๑ หน้ากระดาษ
- (๗) สารสำคัญของโครงการ (คำอธิบายสาระสำคัญของโครงการโดยย่อ ๕ - ๑๐ บรรทัด)
- (๘) การศึกษาวิเคราะห์
 - (๘.๑) ปัญหาและสาเหตุ (ประมวลข้อมูลสภาพปัญหา แล้ววิเคราะห์สืบสาวหาสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เพื่อให้เห็นที่มาและความสำคัญของโครงการ)
 - (๘.๒) เป้าหมายและทางแก้ (วางเป้าหมายของการแก้ปัญหาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ)
 - (๘.๓) หลักการและหลักธรรมที่นำมาใช้ (แสดงหลักธรรมและแนวพระราชดำริ หรือหลักวิชาการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ พร้อมอธิบายความหมายโดยย่อ แล้วอธิบายเชื่อมโยงกับการดำเนินการโครงการ อย่างสอดคล้องเป็นเหตุเป็นผล)
- (๙) วิธีการดำเนินงาน (แสดงวิธีการดำเนินงานเป็นข้อ ๆ หรือเป็นแผนผังที่มีคำอธิบายที่ชัดเจน)
- (๑๐) งบประมาณและแหล่งที่มาของงบประมาณ (แสดงงบประมาณโครงการและแหล่งที่มา หากมีการระดมทุนเพิ่ม ให้บอกแผนงานหรือวิธีการระดมทุนด้วย)
- (๑๑) ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ผลโดยตรงและผลกระทบที่ต่อเนื่องออกไป)
- (๑๒) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของที่ปรึกษา
- (๑๓) ความคิดเห็นและความรู้สึกของประธานกลุ่มเยาวชนผู้รับผิดชอบโครงการ

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการโครงการ

ขั้นตอนนี้เป็นการนำร่างโครงการมาปฏิบัติจริงไปตามลำดับขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน ซึ่งจะมีทั้งในส่วนที่แบ่งงานและดำเนินงานกันในระหว่างสมาชิกในกลุ่มผู้รับผิดชอบโครงการ และงานในส่วนที่สร้างการมีส่วนร่วมให้กับเพื่อนนักเรียนอื่นหรือบุคคลต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยทำงานในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการจัดกิจกรรมรณรงค์ขยายการมีส่วนร่วมออกไปสู่ชุมชน การดำเนินงานในช่วงนี้อาจมีข้อมูลย้อนกลับมาที่เป็นเรื่องใหม่ที่เพิ่งทราบ หรือตลาดเคลื่อนไปจากที่คาดการณ์ไว้ หรือเกิดสถานการณ์ที่ย่างยากเป็นอุปสรรคข้อขัดข้องหรือข้อขัดแย้งให้ต้องเผชิญหน้าและแก้ปัญหาอยู่เสมอ อันอาจจะนำมาซึ่งความอ่อนล้า ความเหนื่อยหน่ายท้อแท้ ได้บ่อย ๆ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นแบบฝึกหัดสำคัญของการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรม ของผู้รับผิดชอบโครงการและผู้มาช่วยงานทั้งสิ้น และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการติดตามสนับสนุน ดูแล ให้ความช่วยเหลือทั้งทางทรัพยากรภายนอกและทางจิตใจ จากคณะที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด

ขั้นตอนที่ ๕ การสรุปประเมินผลและเขียนรายงาน

จากการดำเนินงาน ในขั้นตอนที่ ๔ นั้นให้ผู้เรียนได้ทำการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อนำมาใช้จัดทำเป็นเอกสารและสื่อการนำเสนอโครงการ

ขั้นตอนที่ ๖ การนำเสนอโครงการ

การนำเสนอโครงการ เป็นทักษะที่สำคัญของผู้รับผิดชอบโครงการทุกคนที่จะต้องทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร ทำการสื่อสารและถ่ายทอดความดีงามจากโครงการของตนเองออกสู่การรับรู้ของบุคคลอื่นและสาธารณะ

๙. ผลสำเร็จของการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรม

จากการดำเนินงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความสำเร็จด้วยโครงการคุณธรรมของโรงเรียนวัดสมหวัง ที่มีการดำเนินการต่อเนื่องมาจวบจนปัจจุบัน ทำให้ผู้เรียนได้มีการรวมกลุ่มกัน ร่วมกันเห็นปัญหา คิดค้นทางแก้ และลงมือปฏิบัติจริงอย่างเป็นระบบ โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน ได้ร่วมกันเข้ามาให้คำปรึกษา เพื่อผลักดันให้โครงการคุณธรรมประสบความสำเร็จ สามารถลดปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ สร้างวินัยและความรับผิดชอบให้เกิดขึ้น ผู้เรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีซึ่งจะเป็นอุปนิสัยที่ติดมาติดตัวไปตลอด โดยความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการใช้นวัตกรรม “การพัฒนาผู้เรียนสู่ความสำเร็จด้วยโครงการคุณธรรม ของโรงเรียนวัดสมหวัง” ทำให้นักเรียนได้รับรางวัลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๙.๑ รางวัลระดับเหรียญทอง ชนะเลิศ กิจกรรมการประกวดโครงการคุณธรรม ระดับชั้น ม.๑-ม.๓ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ครั้งที่ ๗๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๖

ชื่อโครงการคุณธรรม “ยึดมั่นในสถาบันหลัก มีความรักสามัคคี ทำความดีด้วยหัวใจ สร้างนิสัยความพอเพียง หลีกเลียงสื่อเสพติด ลดมลพิษสิ่งแวดล้อม”

๙.๒ รางวัลระดับเหรียญทอง รองชนะเลิศอันดับที่ ๒ กิจกรรมการประกวดโครงการคุณธรรม ระดับชั้น ป.๔-ป.๖ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ครั้งที่ ๗๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๖

ชื่อโครงการคุณธรรม “เคารพกฎกติกา พัฒนาคุณภาพชีวิต มีจิตอาสา สร้างต้นกล้าแห่งความดี ด้วยวิถีคุณธรรม”

๙.๓ รางวัลระดับเหรียญทอง ชนะเลิศ กิจกรรมการประกวดโครงการคุณธรรม ระดับชั้น ม.๑-ม.๓ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ ๗๐ ปีการศึกษา ๒๕๖๕

ชื่อโครงการคุณธรรม “วิถีพุทธ วิถีธรรม น้อมนำศาสตร์พระราชา พัฒนาสู่การดำเนินชีวิต”

๙.๔ รางวัลชมเชย ระดับประเทศ การประกวดโครงการคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติ “เยาวชนไทย ทำดี ถวายในหลวง” ปีที่ ๑๗ ปีการศึกษา ๒๕๖๕

ชื่อโครงการคุณธรรม “วิถีพุทธ วิถีธรรม น้อมนำศาสตร์พระราชา พัฒนาสู่การดำเนินชีวิต”

๙.๕ รางวัลระดับเหรียญทอง ชนะเลิศ กิจกรรมการประกวดโครงงานคุณธรรม ระดับชั้น ม.๑-ม.๓ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ครั้งที่ ๖๙ ปีการศึกษา ๒๕๖๒

ชื่อโครงงานคุณธรรม “รักษะเอกลักษณ์ไทย มีวินัยใส่ใจตน บนพื้นฐานคุณธรรม น้อมนำจิตอาสา พัฒนาสู่ชุมชน”

๙.๖ รางวัลระดับเหรียญเงิน กิจกรรมการประกวดโครงงานคุณธรรม ระดับชั้น ม.๑-ม.๓ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ ๖๖ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

ชื่อโครงงานคุณธรรม “วัยสวย วัยใส ใส่ใจรักษาวลสงวนตัว ไม่มั่วอบาย”

๑๐. แนวทางการนำนวัตกรรมไปใช้

๑๐.๑ นักเรียนเป็นผู้คิดริเริ่มทำโครงงานคุณธรรมด้วยตนเอง ซึ่งสามารถคิดงานใหม่หรือคิดปรับปรุงแก้ปัญหาเดิมได้ โดยอยู่บนพื้นฐานสำคัญ ๒ ประการ คือ นักเรียนคิดเองทำเองอย่างแท้จริง กับแนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาที่มีความเป็นนวัตกรรม

๑๐.๒ ประเด็นที่นักเรียนเลือกทำโครงงานคุณธรรม เน้นคุณประโยชน์ในการแก้ปัญหาด้านความเสื่อมทรามทางศีลธรรม โดยเฉพาะเป็นการแก้ปัญหาของโรงเรียนหรือชุมชนของนักเรียนเป็นสำคัญ

๑๐.๓ นักเรียนมีการสร้างความมีส่วนร่วมแก่บุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะชุมชน (บ-ว-ร: บ้าน-วัด-โรงเรียน) จากการวางขอบเขตการทำงาน การระดมกลุ่มเป้าหมาย การสร้างเครือข่ายแกนนำหรือกลุ่มสมาชิก

๑๐.๔ นักเรียนมีแผนงานในอนาคตที่ชัดเจนและเป็นไปได้สูง มีการสืบต่อของกลุ่มแกนนำไปยังรุ่นน้องรุ่นต่อไปได้ และมีวิธีการระดมทุนหรือการแสวงหาแหล่งที่มาของงบประมาณเพิ่มเติมได้เอง

๑๑. การเผยแพร่นวัตกรรม

นำเสนอโครงงานคุณธรรม

เรื่อง “รักษามารยาทไทย รักษาเอกลักษณ์ไทย สืบสานความเป็นไทย ใส่ใจคุณธรรม น้อมนำพระราชดำรัส”

ในงานตลาดนัดคุณธรรม ชม แชร์ เชียร์ พื้นที่คุณธรรม เครือข่ายศาสนา ปีที่ ๑

จัดโดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี

กระทรวงวัฒนธรรม และองค์กรภาคีเครือข่ายทางสังคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ณ วัดสมหวังวนาราม อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๔

นำเสนอโครงการคุณธรรม

เรื่อง “รักษเอกลักษณ์ไทย มีวินัยใส่ใจตน บนพื้นฐานคุณธรรม น้อมนำจิตอาสา พัฒนาสู่ชุมชน”

ในงานสัปดาห์คุณธรรมและตลาดนัดคุณธรรม เครือข่ายศาสนา ปีที่ ๒

จัดโดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี

กระทรวงวัฒนธรรม และองค์การภาคีเครือข่ายทางสังคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ณ โรงแรมวังใต้ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี วันที่ ๒๓ - ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๔

นำเสนอโครงการคุณธรรม

เรื่อง “กิจวัตรประจำวัน ร่วมสร้างสรรค์ความดี ด้วยวิถีคุณธรรม”

ในงานสัปดาห์คุณธรรมและตลาดนัดคุณธรรม เครือข่ายศาสนา ปีที่ ๓

จัดโดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี

กระทรวงวัฒนธรรม และองค์การภาคีเครือข่ายทางสังคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ณ โรงแรมวังใต้ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี วันที่ ๕ - ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๕

นำเสนอโครงการคุณธรรม

เรื่อง “วิถีพุทธ วิถีธรรม น้อมนำศาสตร์พระราชา พัฒนาสู่การดำเนินชีวิต”

ในงานสมัชชาคุณธรรมและตลาดนัดคุณธรรม เครือข่ายศาสนา ปีที่ ๔
จัดโดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี
กระทรวงวัฒนธรรม และองค์การภาคีเครือข่ายทางสังคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ณ อาคารศูนย์กลางการประชุมสัมมนาภาคใต้ตอนบน ศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี
อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖

นำเสนอ การนำโครงการคุณธรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในพิธีเปิดโครงการเศรษฐกิจจิตอาสา วิถีธรรมชาติ
วันเสาร์เข้าวัด โดยนางแจ่มจิตร พูลสวัสดิ์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี พร้อมด้วยนายธงชัย สารอักษรและคณะ
โดยมีหัวหน้าส่วนราชการและประชาชนจิตอาสาพระราชทาน
ณ วัดสมหวัณนาราม ตำบลวัดประดู่ อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นำเสนอโครงการคอนกรีตกรรม ให้กับ ศ.เกียรติคุณ ดร.สุนันท์ เทพศรี ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ในโอกาสมาตรวจราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๑

นำเสนอโครงการคอนกรีตกรรม ให้กับคณะของสภาการศึกษาเกี่ยวกับการนำมาตรฐานชาติสู่การปฏิบัติ ภายใต้การนำของ ดร.สุภัทร จำปาทอง เลขาธิการสภาการศึกษาพร้อมคณะ

นำเสนอโครงการคุณธรรม ในการรองรับคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ในการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา แนวทางนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ภายใต้การนำของนายตวง อันทะไชย ประธานคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภาและคณะ

นำเสนอโครงการคุณธรรมงาน ในการประชุมผู้นำชุมชนคุณธรรมฯ ๑๕๖ ชุมชน ตามโครงการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ จัดการประชุมผู้นำชุมชนคุณธรรมฯ ๑๕๖ ชุมชน ตามโครงการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ณ ห้องประชุมเมืองคนดี ชั้น ๕ ศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อ้างอิง

ถาวร คุณคำตา. การประเมินโครงการคุณธรรม (Moral Project) นวัตกรรมใหม่ของการพัฒนาจิตอาสาในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๕

พระมหาพวงศัณรินทร์ ฐิตวิโส. คู่มือโครงการคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติ พุทธชยันตีเฉลิมราช. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มกัลยาณมิตรเพื่อเครือข่ายวิถีพุทธกคพ, ๒๕๕๖

พระมหาพวงศัณรินทร์ ฐิตวิโส. มุ่งสู่เป้า เข้าถึงแก่น โครงการคุณธรรม. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์คุณธรรม, ๒๕๖๐

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. บันทึกความสำเร็จ “เยาวชนไทย ทำดี ถวายในหลวง” ปีที่ ๓. กรุงเทพฯ : ศูนย์คุณธรรม. ๒๕๕๒

หงส์ดี ศรีเสน และคณะ. บทเรียนการขับเคลื่อนการเรียนรู้โดยใช้โครงการคุณธรรม ๔ มิติ ตามรูปแบบโครงการคุณธรรมทั้งระบบของโรงเรียนวิสุทธีรังสี จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์ ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๓.

ภาคผนวก

เกียรติบัตร ครูผู้สอนนักเรียน ได้รับรางวัลระดับเหรียญเงิน กิจกรรมการประกวดโครงงานคุณธรรม ระดับชั้น ม.๑-ม.๓
งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ ๗๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๖

เกียรติบัตร นักเรียนได้รับรางวัลระดับเหรียญเงิน กิจกรรมการประกวดโครงงานคุณธรรม ระดับชั้น ม.๑-ม.๓
งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ ๗๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๖

เกียรติบัตร ครูผู้สอนนักเรียน ได้รับรางวัลระดับเหรียญทอง รองชนะเลิศอันดับที่ ๒ กิจกรรมการประกวดโครงงาน
คุณธรรม ระดับชั้น ป.๔-ป.๖ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ครั้งที่ ๗๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๖

เกียรติบัตร นักเรียนได้รับรางวัลระดับเหรียญทอง รองชนะเลิศอันดับที่ ๒ กิจกรรมการประกวดโครงงานคุณธรรม
ระดับชั้น ป.๔-ป.๖ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ครั้งที่ ๗๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๖

เกียรติบัตร ครูผู้สอนนักเรียน ได้รับรางวัลชมเชย ระดับประเทศ การประกวดโครงงานคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติ
“เยาวชนไทย ทำดี ถวายในหลวง” ปีที่ ๑๗ ปีการศึกษา ๒๕๖๕

เกียรติบัตร นักเรียนได้รับรางวัลชมเชย ระดับประเทศ การประกวดโครงงานคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติ
“เยาวชนไทย ทำดี ถวายในหลวง” ปีที่ ๑๗ ปีการศึกษา ๒๕๖๕

เกียรติบัตร ครูผู้สอนนักเรียน ได้รับรางวัลระดับเหรียญทอง ชนะเลิศ กิจกรรมการประกวดโครงงานคุณธรรม
ระดับชั้น ม.๑-ม.๓ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ ๗๐ ปีการศึกษา ๒๕๖๕

เกียรติบัตร นักเรียนได้รับรางวัลระดับเหรียญทอง ชนะเลิศ กิจกรรมการประกวดโครงงานคุณธรรม
ระดับชั้น ม.๑-ม.๓ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ ๗๐ ปีการศึกษา ๒๕๖๕

เกียรติบัตร ครูผู้สอนนักเรียน ได้รับรางวัลระดับเหรียญเงิน กิจกรรมการประกวดโครงงานคุณธรรม ระดับชั้น ม.๑-ม.๓
งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ ๖๗ ปีการศึกษา ๒๕๖๒

เกียรติบัตร นักเรียนได้รับรางวัลระดับเหรียญเงิน กิจกรรมการประกวดโครงงานคุณธรรม ระดับชั้น ม.๑-ม.๓
งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ ๖๗ ปีการศึกษา ๒๕๖๒

เกียรติบัตร ครูผู้สอนนักเรียน ได้รับรางวัลระดับเหรียญเงิน กิจกรรมการประกวดโครงงานคุณธรรม ระดับชั้น ม.๑-ม.๓
งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ ๖๖ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

เกียรติบัตร นักเรียนได้รับรางวัลระดับเหรียญเงิน กิจกรรมการประกวดโครงงานคุณธรรม ระดับชั้น ม.๑-ม.๓
งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ ๖๖ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

เกียรติบัตร โรงเรียนวัดสมหวัง ได้ร่วมสนับสนุนการจัดนิทรรศการนำเสนอองค์ความรู้
และกระบวนการส่งเสริมคุณธรรม ในงานสัปดาห์คุณธรรมและตลาดนัดคุณธรรม
จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีงบประมาณ ๒๕๖๖ วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖

เกียรติบัตร โรงเรียนวัดสมหวัง ได้ร่วมจัดนิทรรศการและเข้าร่วมกิจกรรมในงานสัปดาห์คุณธรรม
และตลาดนัดคุณธรรม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีที่ ๓
“๓ ปี การขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม : สุราษฎร์ธานี เมืองคนดี มีวินัย ใส่ใจส่วนรวม”
วันที่ ๕ - ๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

เกียรติบัตรแสดงว่า โรงเรียนวัดสมหวัง ได้ร่วมจัดนิทรรศการและเข้าร่วมกิจกรรมในงานสัปดาห์คุณธรรม
และตลาดนัดคุณธรรม จังหวัดสุราษฎร์ธานี (แบบ Hybrid Online) “สุราษฎร์ธานี เมืองคนดี มีวินัย ใส่ใจส่วนรวม”
ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๔ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

โรงเรียนวัดสมหวัง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

